

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. V. Quomodo error, vel intentio perversa Ministri circa vocum
significationem, & vsum possit obesse Valori Sacramenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

bulum tantæ efficacitatis, quantæ est illud : in *Nomine* : etenim nos ipsi in lingua propria latina non habemus vocem synonymam, respondentem Ecclesiasticæ significationi hujus vocabuli. Nam vox, *Nomen*, originariè solùm significat id, per quod aliud noscitur, & ita deducitur à *Noscendo*, sicut Flamen à *flando*, tegmen à *tegen-do*, sed quoniam qui agit ex alterius auctoritate & virtute, solet illum nominare, & facit illum cognosci, ideo vox illa *nomen*, adoptavit hanc aliam significationem ; in *virtute*, ex *auctoritate*. Quare eandem significationem censebitur adoptasse in lingua Tunchinensi, posita intentione loquentium, volentium utique loqui in eo sensu, quem intendeabant eorum instructores & Catechistæ. Ita Pallavicinus : cujus resolutio mihi vera videtur. Quia tamen contra eam replicari posset, quasi tribueret privata auctoritati potestatem adoptandi vocibus novam significationem ultra originariam, ideo magis declaranda videtur.

541. Adverto itaque primò, quòd cum Christus voluerit, ut in quovis idiomate posset Baptismus administrari, inconveniens fuisset, si pro linguarum diversitate difficilis redderetur usus Baptismi, & arctaretur via salutis, ut loquitur S. Thomas hic q. 60. a. 5. ad. 3. ubi observat, res quarum usus est necessarius in Sacramentis, vel haberi communiter, vel parvo studio comparari posse, & ideo Christus in aqua potius quam alio liquore Baptismus instituit. Quare si quod idioma non habet voces, quæ ex primæ institutione significant illud, quod exigit Forma Baptismi, debent saltem in promptu esse vocabula, quæ habeant significationem affinem, ratione cuius possint facile, & ipso usu acquirere significationem ascriptam, sufficientem ad formam Baptismi.

542. Adverto 2. Voces habentes primæ significationem, facile posse ascriptam significationem adipisci, præsertim quando vsurpantur ab illis, qui publicâ auctoritate loquuntur, & hoc probat quotidiana experientia in scholis, ubi Magistri introducunt usum quarundam vocum non solum penitus novarum, sed etiam tribuunt vocibus jam significationem habentibus, aliam ascriptam. Sic Theologi vtuntur voce *Dotis* & *Aureolæ* in alio sensu quam qui primævus est; sic Juristæ vtuntur voce *Actionis*, quæ significant jus petendi in Iudicio, quod sibi iure debetur; & voce, *Causæ*; pro lite vel Materia litis, & Philosophi voce *Appetitûs*, pro indigentia Matæ-riæ, & voce *Discursus*, pro Ratiocinatione. Hæc autem facilitas adscribendi novam significationem inde etiam ex parte proficiscitur, quòd ijs vocibus vrentes, loquantur in illis circumstantijs, quæ si auditoribus sint bene perspectæ, absque vltiore instructione deveniant in illum conceptum novum, ad quem generandum loquens vtitur tali voce. His animadvertis

Possumus imprimis respondere ad objectionem, deinde ad casum ipsum. Ad objectionem quantum necesse est ad defensionem nostræ Regulæ, facilis est Responso, distinguendo sequelam, sequeretur esse invalidum illum Baptismus, si vox illa *Nomen*, per usum illorum Neophytorum, non acquisivit ascriptam Ecclesiasticam significationem, ut significaret etiam auctoritatem, saltem in prolatione illius vocis, concedo sequelam; si verò acquisivit illam ascriptam significationem, nego sequelam. An autem acquisiverit, vel non acquisiverit, est potius quæstio facti quam juris, & ideo nihil inde præiudicij potest accidere Regulæ certissimæ.

Jam ad Casum ipsum potest responderi, probabiliter illum Baptismus fuisse validum, quia vox illa Tunchinensis, substituta voci latine, *In nomine*, acquisivit eundem sensum ascriptum, quem habet apud latinos vox *Nomen*. & significavit etiam auctoritatem ex ipso usu Ministrorum Baptismi, qui loquebantur auctoritate publicâ, tanquam Ministri Christi & Ecclesiæ, quæ pro tali casu utique vult ratificare talem substitutionem.

543. Obijci potest 3. contra secundam Regulam, ex qua sequi videtur, Baptismus Dalmatarum, jam tot sæculis vsitatum, non fuisse validum, vtuntur enim pro verbo, *Baptizo*, verbo *Karstim*, quod videtur derivatum à voce *Karst*, quæ significat Christum, & consequenter *Karstim* significabit: *Christianum facio*, seu *Christizo*: non est autem hujus vocis significatum idem quod vocis *Baptizo*: ergo mutata est significatio vocis à Christo instituta. Responder ad hunc casum Card. de Lugo lib. 1. Moral. dub. 3. (ex informatione quam à docto Dalmata accepit) negando quòd vox *Karstim* significet idem quod; *Christianum facio*. Nam in tota Scriptura S. Dalmatici Idiomatis, semper illa vox vsurpatur ad significandum Baptismus qualemcumque, ut Joannis Baptistæ: est autem absurdum dicere, illos interpretes ita vertisse, ut qui à Joanne Baptizatus esset, diceretur Christianus factus. Itaque vox *Karstim*, accepit significationem sacram, ut aliud non significet quam *Baptizo*.

CONTROVERSIA V.

Quomodo error, vel intentio perversa Ministri, circa vocum significationem & usum, possit obesse valori Sacramenti.

544. Notandum 1. Ministrum, nullâ factâ verborum à Christo præscriptorum variatione aut corruptione, posse errare circa eorundem significationem aut necessitatem, item circa Sacramentorum efficaciam. v. g. si existimaret, in forma consecrationis calicis, particulam *Hic*, habere sensum adverbalem, non demonstrativum: item si judicaret aliqua verba, quæ solene in ad-

in administratione Sacramentorum recitari, sed non tanquam essentialiter requisita, si inquam judicaret, illa esse essentialiter requisita, & ad valorem Sacramenti necessaria, v.g. illa verba in consecratione calicis: *Novi & aeterni Testamenti*: vel in absolutione Sacramentali illa verba: *a peccatis tuis*. Denique si existimaret, in Sacramento extremae Unctionis imprimi characterem, vel in Sacramento Ordinis non imprimi.

545. Notandum 2. cum istis erroribus posse à Ministro conjungi intentionem dupliciter. Primò quidem univērsalem & primariam, faciendi & significandi per illa verba, quidquid vult fieri & significari vera Ecclesia, & prout ea Christus instituit, sive suae privatae opiniones verae sint sive falsa. Secundò & e contrario, posset habere intentionem restrictam, non consuevendi Sacramentum, nisi Verae sint suae opiniones: & tunc certum est, nihil fieri, ob defectum sufficientis intentionis; quamvis in nullo, ne quidem Haretico, facile tam malitiosa intentio praesumatur, nisi specialius illam prodat; sed potius praesumitur primaria & univērsalis intentio, absoluta à veritate vel falsitate suae opinionis privatae, ut patet in Baptismo Hareticorum, qui pro valido habetur, etiam si Minister erret circa illius efficaciam & effectus.

546. Notandum 3. Posse etiam Ministrum errare variando verba Ecclesiae, ita tamen, ut adhuc in communi usu & consuetudine retineant verum sensum, & nullum alium, tamen illa Minister aliter intelligat, & putet ex errore, habere alium sensum: v.g. si Baptizaret in nomine Patris Omnipotentis, & Filij Sapientis, & Spiritus S. Paracliti, existimans, haec attributa esse & significari tanquam singulis personis propria, cum tamen vera sint communia omnibus Tribus. Deinde potest mutare verba, substituendo verba æquivoca; animo inducendi suam erroneam opinionem circa sensum verborum in Ecclesia: v.g. si Minister ille, de quo consultus fuit Zacharias Papa supra relatus, pronuntiasset *Filia*, pro *Filij*, non ex ignorantia latini sermonis, sed animo haretico, quo putasset dari in Trinitate Filiam, & voluisset in hoc verborum sensu & non alio baptizare; quo casu illa vox fuisset æquivoca, ut fatetur Lugo & Pallavicinus; nam, ut supra vidimus, in his circumstantiis posset habere significationem veram, & simul etiam posset habere significationem falsam, quatenus ex primæ institutione significat feminam. Pro his & similibus erroribus pono sequentes Conclusiones.

547. DICO 1. Error primi generis in primò Notando relati, non impedit valorem Sacramenti, si simul adsit intentio generalis & primaria, faciendi & significandi per hæc verba, quod per illa intendit significare & facere vera Ecclesia, praescindendo à veritate aut falsitate suae privatae opinionis, circa significationem aut necessitatem vocum. Probatur. Intentio non alligata errori, est sufficiens: ista non esset alligata: ergo esset sufficiens. Minor supponitur. Major probatur. Si

non esset sufficiens, ex eo capite non esset sufficiens, quòd non esset conjuncta cum intelligendo verborum: sed hoc non obstat; nam ad valorem Sacramenti non requiritur, ut Minister intelligat illo modo verba, ut apud omnes certum est.

Confirmatur à simili. Si quis daret prorem, putans esse virginem, quæ tamen est corrupta, valet Matrimonium, etiam si fuerit habuiter ita comparatus, ut si scivisset esse corruptam, non duxisset; quia praesumitur praesentem intentionem non alligasse opinioni suae de Virginitate: ergo potest intentio absolvi ab hujusmodi opinionis veritate, etiam in administratione Sacramentorum.

548. DICO 2. Quando Minister dicit particularis, de industria prætermittit verbum Ecclesiae præscriptis, alia substituit æquivoca, & sensum Ecclesiae, & simul etiam sensum alium à sensu Ecclesiae admittunt, & ea proferre et erare in sensu falso, & quidem animo inducendi novum ritum & formam Sacramentalem in Ecclesiam, tunc merito praesumitur, vel certe probatur dubium & suspicio est, quòd Sacramentum nullum, ex defectu scilicet intentionis generis proferendi verba in sensu Ecclesiae, & ideo illud Sacramentum esset iterandum. Probatur. Quoties talis minister praesumitur habere intentionem restrictam & alligatam alieno sensui verborum à intento.

Dixi: talem praesumi, aut saltem suspicari esse, quòd habeat intentionem alligatam. Absolutè enim loquendo posset etiam cum animo inducendi novum ritum in Ecclesia, proferre intentio primaria generalis & absoluta proferendi verba in sensu Ecclesiae, si forte verba habeant in Ecclesia vera alium sensum. Hoc in primis agnovit S. Thomas hic 2. 8. in C. d. 1. [quod si minister intendat alium ritum inducendi, qui non sit ab Ecclesia receptus, non videtur peccare Sacramentum, quia non videtur quòd intendat facere id quod facit Ecclesia.] Quibus verbis indicat S. Thomas, posse absolutè & cum intentione inducendi novum ritum cum errore circa verba, stare intentionem generalem & primariam faciendi quod facit Ecclesia.

549. Confirmatur ex praxi Ecclesiae Graecæ, in qua Ministri sunt in eo errore, quòd oblatrentur formam Latinorum, *Ego te baptizo*, non esse legitimam, & ideo utuntur alia: *Baptizor te servus Christi*, & intendunt hunc ritum inducendi in Ecclesiam totam, neque tamen eorum Baptismus improbat ab Ecclesia latina: ergo improbat & praesumit Ecclesia latina, eorum intentionem non esse alligatam illi opinioni, sed potius rid eos velle illa verba proferre in eo sensu, quem habent etiam verba Ecclesiae Latinae, hoc est in vero sensu.

550. Ceterùm de aliquo particulari Ministro, habente hujusmodi perverfam intentionem inducendi novum ritum (quales non sunt Ministri Graeci).

stri græcæ Ecclesiæ, cum observent morem suæ Ecclesiæ) merito præsumeretur defectus generalis intentionis; & ex hoc fundamento Pontifex Zacharias in cap. *Retulerunt*, obiter indicavit, quod si Minister ille non ex ignorantia linguæ latinæ, sed ex intentione inducendi opinionem erroneam, dixisset: *Filia*, pro Filij, baptismus esset iterandus, quia ejus valor dubius esset.

551. Dices. Quin imò videtur potius de tali Ministro præsumendum, quod habeat intentionem generalem & primariam, sicut modò dictum est de Gracis. Non enim apparet vlla ratio, ob quam de tali Ministro cogitandum sit, quod nolit valere Baptismus, si verba non habeant sensum à se intentum, sed alium in Ecclesiæ receptum, ob quem adhuc cum illis verbis valeret baptismus, si velit Minister facere, quidquid per illa verba fieri potest.

Respondeo, duplici modo posse intentionem restringi & alligari ad sensum falsum. Primo, cum expressa reflexione dicendo: si hic sensus non est verus, nolo valere Baptismus, etiam si ob alium sensum valere posset. Hanc perverfam intentionem etiam ego existimo non facile de vilo Ministro præsumi posse aut debere, sed potius præsumendum esse, adesse primariam & absolutam intentionem faciendi quidquid per hæc verba in Ecclesia fieri potest, si Minister reflexè advertat sua verba habere sensum duplicem, & in alio sensu quam suo vsurpari ab alijs, per verba æquivalentia & in Ecclesia recepta.

Itaque secundo modo potest restringi intentio quasi in actu exercito, quem modum restringendi videtur agnovisse Vasquez d. 129. & ex eo Arriaga n. 13. nempe, quando Minister ne quidem per suspensionem cogitat de alio sensu verborum, quam de illo, quem ipse intendit, dum variat verba Ecclesiæ. In hoc casu reverà prout est cogitare, quod non habeat intentionem primariam & generalem faciendi per ea verba, quidquid in quocumq; sensu per ea fieri potest: ad hanc enim intentionem videtur prærequiri saltem aliqua cogitatio, an non possint verba habere alium sensum, præter sensum à se intentum. Certè ad minimum erit dubium, an talis intentio adfuerit, & probabilius erit non adfuisse, ob rationem allatam. Itaque Minister ille, qui pro *Filij*, dixisset *Filia*, non ex ignorantia linguæ latinæ, sed ex errore, quia opinatus esset, in Deo dari faminam, probabilissimè nec per suspensionem cogitasset, posse vocem *Filia*, habere eundem sensum, quem habet vox *Filij*, ex ruditate scilicet alicujus Ministri. Certè hæc æquivalentia adeo non est intellectu facilis, ut nisi Auctoritas Zachariæ Papæ Theologis ansam dedisset & necessitatem intulisset, hunc sensum altius scrutandi, fortassis plerique cum Episcopo Bonifacio judicassent, formam illam nullum bonum sensum habere: quid ergo mirum erit, si Minister non ignarus linguæ latinæ, nullam suspensionem conceperet de tali æquivalentia & sensu verborum?

552. DICO 3. Quando adjiciuntur post formam Ecclesiæ, alia verba, constituenta sensum falsum, tunc non potest univèrsim dici, quod Sacramentum vitiatur; nec etiam absolute dici potest, quod non vitiatur, sed aliquando vitiabitur, aliquando non vitiabitur, pro diversitate adjectionis factæ. Ita Suarez, Lugo, Dicastillo, Arriaga, qui ultimus tamen à prioribus differt in declaratione Conclusionis. Declaratur Conclusio: Verba aliqua talis sunt conditionis, ut si formæ Sacramentali in fine adjiciantur, totam formam reddant falsam: quare per hujusmodi adjectionem forma est substantialiter mutata, juxta Regulam superius traditam. Alia autem verba sunt talis conditionis, ut etiam si adjiciantur formæ, nihilominus forma secundum se considerata, retineat suam veritatem, & tunc talis adjectio non est mutatio substantialis. Res hæc exemplis declaranda est. Si quis consecraret his verbis. *Hoc est corpus meum æereum*, hoc est, ex aère assumptum, vitiaret formam & veritatem totius formæ, contentæ in prioribus verbis, per solam adjectam particulam; *æereum*. Ratio est, quia priorum verborum veritas & significatio est suspensa apud audientes, donec absolvarer totum prædicatum; atqui *tò æereum*, est pertinens ad prædicatum: falsum autem est, quod corpus Christi sit æereum corpus: ergo illa vox adjecta vitiat veritatem totius formæ præcedentis. Econtra si quis adderet novam & distinctam propositionem, v. g. hæc: *quod pro vobis comburetur; aut capite plectetur*, volens continuare sermonem per diversas propositiones, habentes significationes ab invicem separabiles, tunc non censeretur forma esse vitiata: quia relinqueretur veritas prioris propositionis, non obstante falsitate posterioris: quemadmodum etiam si concionator in fine concionis proferret falsam propositionem, non propterea tota concio diceretur falsa fuisse. Contra hanc explanationem

553. Objicit Arriaga. Etiam illa prior propositio æquivaleret duabus propositionibus, in quas resolvitur potest, nimirum in has: *Hoc est corpus meum quod est æereum*. Econtra secunda propositio potest contrahi in vnam: *Hoc est corpus meum comburendum*. Ergo inter illa duo exempla nulla est adhuc assignata disparitas: ergo vel in utroque, vel in neutro vitiabitur forma.

2. Exempla allata, si rectè considerentur, esse bona, & esse disparitatem inter illas duas propositiones. Aliquantò enim vox prioribus adjecta, facit ut noster conceptus non terminetur ad illam ipsam entitatem in specie vel individuo, ad quam terminaretur, si illa vox non esset adjecta. Declaratur in exemplo. Si mihi dicas: *Sub hac cortina latet homo pictus*, vox *Pictus*, prioribus adjecta, facit ut meus conceptus non feratur directè in verum hominem, sed in picturam, & ideo in rei veritate non est illa propositio æqualis duabus propositionibus, neque bene resolveretur hoc modo. *Sub cortina latet homo, & ille*

Bbbb

est

est pictus. sed melius resolvitur: *Latet pictura hominis*. Verum ut abstineamus à trivis Logicis, an possit resolvi in duas propositiones: certum est, & hoc mihi sufficit, meum conceptum, auditis illis vocibus, non ferri directè in verum hominem, sed tantum in obliquo, tanquam in terminum picturæ. Econtra si diceret: *Ibi latet homo doctus*, meus conceptus ferretur in verum hominem, qui ex se est indifferens ad esse vel non esse doctum: & tunc illa propositio æquivaleret duabus, quarum prior posset esse vera, posterior falsa, nempe si ibi lateret homo, qui non esset doctus: æquivaleret enim his: *ibi latet homo*, & *ille est doctus*, vocaturque huiusmodi propositio à Logicis: de tertio adjacente. Hoc observato

554. Dicendum est, quòd quando vox adjecta formæ Sacramentali, ita alienaret sensum & conceptum, ut significaret conceptum alterius omnino rei, quàm sit illa, quæ significatur per formam Sacramentalem, seclutà illà voce adjectà, tunc nullum fieret Sacramentum: quia verba formæ non retinerent debitum sensum & significationem. Vnde vox Corpus, quando prædicatur de Corpore hominis, prout fit in hac propositione: *Hoc est corpus meum*: est aliquo modo æquivoca: si enim nihil adjiciatur, supponit pro corpore organico: si verò adjiciatur vox, *æthereum*, supponit pro aëre taliter condensato, ut exterius assimiletur corpori organico: ac proinde propositionis sensus esset: *hoc est aër à me instar corporis assumptus*. Ecce! per hanc propositionem non significatur verum Christi corpus, neque audientes conciperent illud corpus, quod defacto habet Christus: ergo per talem formam non fieret Sacramentum, quia sensus formæ est penitus alienatus.

Econtra, per hanc propositionem: *Hoc est corpus meum pro vobis submergendum*, capitur pro *submergendum* &c. Non alienaretur significatio vocis *Corpus*: sed adhuc generaret conceptum illius ipsius corporis, quod Christus habet, etiam in propositio, quatenus æquivaleret huic: *quod pro vobis submergetur*, sit falsa: vnde tali adjectione non impediretur Sacramenti confessio.

Confirmatur. Si quis baptizaret hac forma: *Ego te baptizo hac frigida*. (ponamus aquam esse calidam) nemo, credo, in dubium vocaret ritum talis Baptismi: atqui non valeret, si non esset frigida, manet tamen vera forma, quatenus esse frigida, licet falsum sit, aqua esse frigida, manet tamen vera forma, quatenus consistit in verbis: *Ego te baptizo*. Pari modo manet verum: *hoc est corpus meum*: etiam si falsum sit esse submergendum.

555. Quæres, utrum valeret baptismus hac formâ collatus: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & B. Virginis*. Ad hoc respondet S. Thomas distinguendo adjectio B. Virginis intelligatur, quod nec auctoritate B. Virginis, sicut auctoritate SS. Trinitatis, non valet, si verò ita intelligatur, ut tantum significet invocationem B. Virginis, valet. Alii tamen sine distinctione, absolute respondent non valere, quia in eadem periodo non potest esse in Nomine, habere duplicem sensum, sed semper in eodem sensu accipiendum est: cum ergo valorem baptismi requiratur, ut significet auctoritatem Sanctissimæ Trinitatis, quæ non est communis B. Virgini, jam falsificatur tota forma, quia significat auctoritatem chymericam.

C A P V T III.

DE SACRAMENTORVM VIRTUTE ET EFFECTIBVS.

CONTROVERSIA I.

An, & in quo sensu differat Gratia Sacramentalis à non Sacramentali.

556. **G**ratia Sacramentalis dicitur, quæ confertur per Sacramentum, Gratia non Sacramentalis, quæ confertur extra Sacramentum, per actus meritorios. Illa prior dicitur conferri ex opere operato, posterior ex opere operantis. Pro quo discrimine intelligendo,

Supponendum est, fructus conducentes ad salutem æternam, dupliciter obtineri posse, scilicet vel ex opere operantis, vel ex opere operato. Ex opere operantis tunc dicitur aliquid obtineri, quando fructus commensuratur operi operantis, tanquam præmium, secundum operis meritum, tanquam præmium, seu condignum seu congruum. Ex opere operato